

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่ทุกคนควรตระหนักถึงความสำคัญ เพราะสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อในระดับโลก ยิ่งปัจจุบันการที่โลกเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งเป็นโลกแห่งข้อมูลข่าวสารเป็นโลกที่ไร้พรมแดนยิ่งทำให้สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติถูกทำลายมากขึ้น ปัญหาดินเสีย น้ำเน่า อากาศเป็นพิษ ป่าไม้และต้นน้ำลำธารถูกทำลาย ล้วนมาจากการกระทำของมนุษย์ทั้งสิ้น จนทำให้เกิดสภาวะวิกฤตไปทั่วโลก โดยเฉพาะประเทศไทยที่ซึ่งเคยมีป่าไม้มากติดอันดับโลกกำลังถูกบุกรุกทำลายในอัตราที่น่าวิตก ทรัพยากรป่าไม้ถูกนำไปใช้ประโยชน์จนเกินกำลังผลิตของป่า ขาดความสมดุลที่ธรรมชาติจะรักษาไว้ได้ พื้นที่ป่าไม้ลดลงอย่างรวดเร็ว สัตว์ป่าต่างๆ ที่เคยพบเห็นมากมายในอดีตกลับกลายเป็นสัตว์ป่าที่หาได้ยากและบางชนิดกำลังสูญพันธุ์ ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรน้ำในพื้นที่ต้นน้ำลำธารกำลังประสบปัญหาภัยแล้งอย่างถาวร ผลผลิตการเกษตรตกต่ำส่งผลให้การบุกรุกพื้นที่ป่ามากยิ่งขึ้น บางปีเกิดอุทกภัยในฤดูฝนได้ง่าย ให้ความเสียหายแก่ที่อยู่อาศัย ทรัพย์สิน และพื้นที่เกษตรกรรม ทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อมมีผลกระทบโดยตรงต่อชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน (คันศิลป์ จุลเลิศ, 2543, หน้า 1)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการไว้ในหมวด 1 มาตรา 7 ในกระบวนการเรียนรู้ ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพ กฎหมาย ความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์มีความภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่นภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อีกทั้งกำหนดแนวการจัดการศึกษาในหมวด 4 มาตรา 23 การจัดการศึกษาทั้งในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสม

ของแต่ละระดับการศึกษา เพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก รวมถึงความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทยและระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขมีความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีรวมทั้งความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน มีความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมการกีฬา ภูมิปัญญาไทยและการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา มีความรู้และทักษะด้านคณิตศาสตร์และด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง มีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข และกำหนดแนวการจัดการศึกษาในมาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการคิดการจัดการจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง และจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสาน สาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา และส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542, 19 สิงหาคม 2542, หน้า 5 – 12)

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 มุ่งให้เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล จึงกำหนดจุดหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไว้ 12 ข้อ โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญที่กำหนดไว้ในข้อ 7 รักธรรมชาติสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 31) โดยหลักสูตรได้กำหนดให้เด็กได้เรียน เรื่อง สิ่งแวดล้อม ซึ่งสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่ทุกคนตระหนักถึงความสำคัญ เพราะสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อทั้งระดับโลก ประเทศกลุ่มชนและบุคคลโดยเฉพาะประเทศไทยได้สูญเสียทรัพยากรธรรมชาติประเภทป่าไม้มากที่สุด ดังนั้นการปลูกฝังจิตสำนึกให้รู้จักหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจึงควรมุ่งเป้าหมายไปที่กลุ่มเด็กและเยาวชนซึ่งที่นักเรียนได้พบเห็นในโรงเรียน

จะเป็นประสบการณ์เพื่อให้นักเรียนเกิดโลกทัศน์ตลอดชีวิต กล่าวคือ โรงเรียนจะต้องเป็นองค์กรที่จัดสิ่งแวดล้อมให้ถูกสุขลักษณะ เป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักเรียนและชุมชน (ประภาพรรณ เส็งวงศ์, 2541, หน้า 43)

โรงเรียนบ้านวังโคนไผ่ สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลวังน้ำขาว อำเภอบ้านด่านลานหอย จังหวัดสุโขทัย จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากการสังเกตพฤติกรรมพบปัญหาพฤติกรรมของเด็กปฐมวัยในหลายด้าน เช่น มีจิตสาธารณะด้านสิ่งแวดล้อมในห้องเรียนที่ประพฤติปฏิบัติในกิจกรรมประจำวัน มีจิตสาธารณะด้านสิ่งแวดล้อมในห้องสมุดที่ต้องดูแลและจัดเก็บให้เรียบร้อย และมีจิตสาธารณะด้านสิ่งแวดล้อมนอกห้องเรียนที่ต้องดูแลรักษาร่วมกันหลังจากเลิกใช้ตำรา สาเหตุเพราะสภาพครอบครัวและสังคมมีความแตกต่างกันทั้งทางด้านการศึกษา เศรษฐกิจ อาชีพ ทำให้พฤติกรรมของเด็กแต่ละคนแตกต่างกันออกไปตามสภาพแวดล้อมที่เด็กอาศัยอยู่และการปลูกฝังจิตสาธารณะของแต่ละครอบครัว จากพฤติกรรมดังกล่าวทำให้เด็กกระทำตามหรือเลียนแบบในสิ่งที่ไม่เหมาะสม และนำพฤติกรรมต่างๆ ที่ได้พบเห็นมาใช้ที่โรงเรียน การจัดประสบการณ์โดยการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมในการจัดกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นยังไม่เพียงพอแนวทางหนึ่งที่จะช่วยแก้ไขปัญหาคือ การปลูกฝังจิตสาธารณะที่ดีให้แก่เด็กปฐมวัยด้วยการเล่านิทาน ซึ่งจะช่วยให้ซึมซับเข้าไปในจิตใจของเด็กโดยไม่รู้ตัว

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดการเรียนรู้ซึ่งประสบการณ์ของเดวิด คอลป์ (Kolb, 1984) อ้างอิงใน Chapman, 2005 และ Conner, 2005) ซึ่งมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนได้ตระหนักในปรากฏการณ์ชีวิตจริงซึ่งจะนำไปสู่การเรียนรู้ที่มีชีวิตชีวา โดยให้ประสบการณ์ภาคสนามเชื่อมโยงการเรียนรู้ความคิดและการกระทำเข้าด้วยกัน การเรียนรู้ซึ่งประสบการณ์จึงสัมพันธ์กับ "การเรียนรู้จากการกระทำ" วิธีการเรียนการสอนจะเชื่อมโยงทักษะการเรียนรู้กับสถานการณ์จริงในโลกของการทำงานจริง ซึ่งเป็นวิธีสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนสร้างความรู้จากประสบการณ์เดิมซึ่งประกอบด้วย ขั้นตอนการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน คือ (1) การนำเสนอประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม (2) การสังเกตและสะท้อนความคิด (3) การสรุปความคิดรวบยอดที่เป็นนามธรรม (4) การทดลองใช้ในสถานการณ์จริง

ดังนั้นการให้เด็กได้รับประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรมโดยใช้ตัวแบบจากนิทานที่มีเนื้อหาที่น่าสนใจมีแง่คิดและมีตัวละครเด่นในนิทานซึ่งมีพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติให้เด็กได้เรียนรู้จากการสังเกตพฤติกรรมของตัวละครเด่นในนิทานแล้ว จะทำให้เด็กสามารถนำหลักการประพฤติปฏิบัติดังกล่าวไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสมตามวัยซึ่งการจัด

ประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยอายุ 3 – 5 ปี จะไม่จัดเป็นรายวิชาแต่จัดในรูปของกิจกรรมบูรณาการผ่านการเล่น เพื่อให้เด็กเรียนรู้ประสบการณ์ตรง เกิดความรู้ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งเกิดการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม สติปัญญา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 หน้า 39)

จากหลักการและแนวคิดต่างๆ ที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงพัฒนาการจัดกิจกรรมเล่นนิทานเพื่อมุ่งส่งเสริมและพัฒนาพฤติกรรมที่มีจิตสาธารณะด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สำหรับเด็กปฐมวัย โดยจัดกิจกรรมตามขั้นตอนการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ โดยใช้การจัดกิจกรรม 4 ขั้นตอนของเดวิด คอส์ป มาจัดกิจกรรมเล่นนิทานตามกระบวนการของคอส์ปที่ส่งเสริมจิตสาธารณะด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งผลการพัฒนาจะมีประโยชน์ต่อโรงเรียนอื่นๆ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาจิตสาธารณะด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สำหรับเด็กปฐมวัยต่อไป

จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อสร้างและหาคุณภาพการจัดกิจกรรมเล่นนิทานตามกระบวนการของคอส์ปที่ส่งเสริมจิตสาธารณะด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สำหรับเด็กปฐมวัย
2. เพื่อศึกษาผลการใช้การจัดกิจกรรมเล่นนิทานตามกระบวนการของคอส์ปที่ส่งเสริมจิตสาธารณะด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สำหรับเด็กปฐมวัย ดังนี้
 - 2.1 เพื่อศึกษาระดับจิตสาธารณะด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ของเด็กปฐมวัย หลังการจัดกิจกรรมเล่นนิทานตามกระบวนการของคอส์ป
 - 2.2 เพื่อเปรียบเทียบจิตสาธารณะด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเล่นนิทานตามกระบวนการของคอส์ป

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ผลจากการวิจัยทำให้ได้การจัดกิจกรรมเล่นนิทานตามกระบวนการของคอส์ปที่ส่งเสริมจิตสาธารณะด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สำหรับเด็กที่มีคุณภาพซึ่งเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยส่งเสริมและพัฒนาให้เด็กปฐมวัยมีจิตสาธารณะด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน โดยเน้นกระบวนการให้เด็กเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รวมทั้งการเรียนรู้แบบร่วมมือและระดมสมอง สามารถนำประสบการณ์จริงที่ได้จากการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอันเป็นหลักสำคัญของแนวการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545

2. ทำให้เด็กปฐมวัยมีจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สามารถช่วยเหลือ และทำประโยชน์ให้กับส่วนรวม ซึ่งจะส่งผลให้เด็กปฐมวัยมีจิตสำนึกด้านอื่นๆ เช่น ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านวัฒนธรรม ด้านรักธรรมชาติ

3. เป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอน ได้พิจารณานำแนวคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเล่นิทานตามกระบวนการของคอล์ป ไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมจิตสำนึกด้านอื่นๆ ในอันที่จะเกิดผลกับเด็กปฐมวัยให้มีจิตสำนึกต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

การพัฒนาการจัดกิจกรรมเล่นิทานตามกระบวนการของคอล์ปที่ส่งเสริมจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สำหรับเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยได้แบ่งการศึกษาค้นคว้าออกเป็น 3 ขั้นตอน โดยกำหนดขอบเขตออกเป็น 3 ด้าน คือ ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล ขอบเขตด้านเนื้อหา และขอบเขตด้านตัวแปร ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและหาคุณภาพการจัดกิจกรรมเล่นิทานตามกระบวนการของคอล์ปที่ส่งเสริมจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สำหรับเด็กปฐมวัย

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

มีแหล่งข้อมูล 2 แหล่ง คือ

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของการจัดกิจกรรมเล่นิทานตามกระบวนการของคอล์ปที่ส่งเสริมจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สำหรับเด็กปฐมวัย คือ จิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน 3 ด้าน ประกอบด้วย สิ่งแวดล้อมในห้องเรียน สิ่งแวดล้อมในห้องสมุด และสิ่งแวดล้อมนอกห้องเรียน

ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ คุณภาพของการจัดกิจกรรมเล่นิทานตามกระบวนการของคอล์ปที่ส่งเสริมจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สำหรับเด็กปฐมวัย

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาผลการใช้การจัดกิจกรรมเล่นิทานตามกระบวนการของคอล์ป ที่ส่งเสริมจิตสาธารณะด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สำหรับเด็กปฐมวัย โดยเปรียบเทียบ จิตสาธารณะด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สำหรับเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัด กิจกรรม

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล

แหล่งข้อมูล ได้แก่ เด็กชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนบ้านวังโคนไผ่ สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลวังน้ำขาว จำนวน 1 ห้องเรียน 20 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)

ขอบเขตด้านเนื้อหา

จิตสาธารณะด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สำหรับเด็กปฐมวัย 3 ด้าน ประกอบด้วย สิ่งแวดล้อมในห้องเรียน สิ่งแวดล้อมในห้องสมุด และสิ่งแวดล้อมนอกห้องเรียน

ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดกิจกรรมเล่นิทานตามกระบวนการของคอล์ป
ตัวแปรตาม ได้แก่ จิตสาธารณะด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

ระยะเวลาการทดลอง

ดำเนินการทดลองเป็นระยะเวลา 9 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง รวม 9 ชั่วโมง

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การพัฒนาการจัดกิจกรรมเล่นิทานตามกระบวนการของคอล์ป หมายถึง การดำเนินการเพื่อให้ได้การจัดกิจกรรมเล่นิทานตามกระบวนการของคอล์ปที่ส่งเสริม จิตสาธารณะด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งมีขั้นตอน 2 ขั้นตอน คือ
 - ขั้นตอนที่ 1 เพื่อสร้างและหาคุณภาพการจัดกิจกรรมเล่นิทานตามกระบวนการ ของคอล์ปที่ส่งเสริมจิตสาธารณะด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สำหรับเด็กปฐมวัย
 - ขั้นตอนที่ 2 เพื่อศึกษาผลการใช้การจัดกิจกรรมเล่นิทานตามกระบวนการ ของคอล์ปที่ส่งเสริมจิตสาธารณะด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สำหรับเด็กปฐมวัย ดังนี้

2.1 เพื่อศึกษาระดับจิตสาธารณะด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน
ของเด็กปฐมวัยหลังการจัดกิจกรรมเล่านิทานตามกระบวนการของคอล์ป

2.2 เพื่อเปรียบเทียบจิตสาธารณะด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน
ของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเล่านิทานตามกระบวนการของคอล์ป

2. การจัดกิจกรรมเล่านิทานตามกระบวนการของคอล์ป หมายถึง การจัดการเรียนรู้
โดยผ่านการเล่านิทานที่มีเนื้อหาส่งเสริมจิตสาธารณะด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน มีการแสดง
ท่าทางประกอบการเล่า และใช้สื่อประกอบการเล่านิทาน เช่น หนังสือนิทานประกอบภาพ
และหุ่นถักมือรูปสัตว์ มีการแสดงอารมณ์ตามบทบาทของตัวละครในเรื่องนั้นๆ เพื่อความเข้าใจ
และนักเรียนเกิดความสนใจ ซึ่งจะทำให้เด็กได้เข้าใจในเรื่องราวของนิทานมากขึ้น มีการสร้าง
ข้อตกลงร่วมกันในการฟังนิทานระหว่างผู้ฟังและผู้เล่า โดยใช้กระบวนการจัดกิจกรรม
ตามกระบวนการของคอล์ป 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 การนำเสนอประสบการณ์ที่เป็นรูปธรรม

ขั้นที่ 2 การสังเกตและสะท้อนความคิด

ขั้นที่ 3 การสรุปความคิดรวบยอดที่เป็นนามธรรม

ขั้นที่ 4 การทดลองใช้ในสถานการณ์จริง

ซึ่งมีกิจกรรมการเล่านิทานตามกระบวนการของคอล์ป 9 เรื่อง คือ

1. หนูกิ้งแก้วจอมซน
2. ห้องเรียนของก๊อบก๊อบ
3. ปีกาจขยะ กับ ป้อมและปอยจอมสะอาด
4. ห้องสมุดหรรษา
5. เสียงระฆังจากหนังสือ
6. หนูนิดน่ารักจัง
7. หนูจาร์ักษ์สิ่งแวดล้อม
8. หนูนิดจอมประหยัด
9. โรงเรียนของฉัน

3. นิทาน หมายถึง เรื่องราวที่ผู้วิจัยแต่งขึ้นมาเอง เพื่อมุ่งให้เกิดความสนุกสนาน
เพลิดเพลิน และมีการสอดแทรกจิตสาธารณะด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ซึ่งจะมีตัวละครเด่น
จากนิทานเพื่อให้เด็กสามารถนำไปเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติในการดำรงชีวิตประจำวัน
และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม จำนวน 9 เรื่อง คือ

1. หนูกึ่งแก้วจอมชน
2. ห้องเรียนของก๊อบก๊อบ
3. ปีสายขยະ กับ ป้อมและปอยจอมสะอาด
4. ห้องสมุดหรรษา
5. เสียงสะอื้นจากหนังสือ
6. หนูดีน่ารักจัง
7. หนูจรัลรัศมีสิ่งแวดล้อม
8. หนูนิคจอมประหยัด
9. โรงเรียนของฉัน

4. จิตสาธาณณะ หมายถึง พฤติกรรมของเด็กที่แสดงออกถึงการดูแลรักษา สาธาณสมบัติและทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม เพื่อความสงบสุข ของส่วนรวมซึ่งสังเกตพฤติกรรมโดยสังเกตพฤติกรรมจิตสาธาณณะด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน กำหนดเป็น 3 ด้าน คือ สิ่งแวดล้อมในห้องเรียน สิ่งแวดล้อมในห้องสมุด และสิ่งแวดล้อม นอกห้องเรียน ซึ่งวัดโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมจิตสาธาณณะที่ผู้วิจัยเป็นผู้พัฒนาขึ้น

5. ระดับจิตสาธาณณะ หมายถึง คะแนนผลจากการสังเกตพฤติกรรมก่อนและหลังการจัด กิจกรรมเล่นนันทนาการตามกระบวนการของคอลป์มาหาคำร้อยละ แล้วเทียบกับระดับจิตสาธาณณะ ดังนี้

5.1 คะแนนร้อยละ 80 ขึ้นไป หมายถึง เด็กมีระดับจิตสาธาณณะอยู่ในระดับสูง

5.2 คะแนนร้อยละ 50 – 79 หมายถึง เด็กมีระดับจิตสาธาณณะอยู่ในระดับ ปานกลาง

5.3 คะแนนต่ำกว่าร้อยละ 50 หมายถึง เด็กมีระดับจิตสาธาณณะอยู่ในระดับต่ำ

6. สิ่งแวดล้อมในโรงเรียน หมายถึง สิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัวเด็ก ซึ่งเกิดขึ้นโดยธรรมชาติ และเกิดขึ้นโดยมนุษย์เป็นผู้สร้างขึ้น โดยมีรายละเอียดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนแต่ละด้าน ดังนี้

6.1 สิ่งแวดล้อมในห้องเรียน หมายถึง สิ่งแวดล้อมหรือสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัวเด็ก ภายในห้องเรียนที่เด็กประพฤติกปฏิบัติในกิจกรรมประจำวัน และดูแลรักษาความสะอาด ร่วมกัน ดังนี้

6.1.1 การดูแลรักษาความสะอาดในห้องเรียน

6.1.2 การจัดเก็บของเล่น ของใช้เข้าที่ให้เรียบร้อย

6.1.3 การทิ้งขยะให้ถูกที่ ไม่เลอะเทอะในห้องเรียน

6.2 สิ่งแวดล้อมในห้องสมุด หมายถึง สิ่งแวดล้อมหรือสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัวเด็กภายในห้องสมุด ที่เด็กจะต้องช่วยกันเก็บรักษาและดูแลสาธารณสมบัติเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม ดังนี้

6.2.1 การจัดเก็บหนังสือเข้าที่ให้เรียบร้อย

6.2.2 การไม่ฉีกหนังสือ

6.2.3 การไม่นำขนมมารับประทานในห้องสมุด

6.3 สิ่งแวดล้อมนอกห้องเรียน หมายถึง สิ่งแวดล้อมหรือสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัวเด็กภายนอกห้องเรียนที่เด็กจะต้องช่วยกันดูแลรักษาเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม ดังนี้

6.3.1 การปลูกต้นไม้และการดูแลรักษา

6.3.2 การประหยัดน้ำ และการประหยัดไฟฟ้า

6.3.3 การเก็บอุปกรณ์ที่ใช้ได้ถูกที่ เมื่อเสร็จสิ้นการทำงาน

สมมุติฐานของการวิจัย

1. เด็กปฐมวัยมีจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน หลังการจัดกิจกรรมเล่นิทานตามกระบวนการของคอล์ปอยู่ในระดับสูง

2. เด็กปฐมวัยมีจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน หลังการจัดกิจกรรมเล่นิทานตามกระบวนการของคอล์ปสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรม